

Денисюк О. В.,
викладач кафедри забезпечення
державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

Стецков О. М.,
курсант факультету забезпечення
державної безпеки Київського
інституту Національної гвардії
України
(м. Київ, Україна)

РОЛЬ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Трансформація безпекового середовища України після 2014 року зумовила необхідність перегляду підходів до організації діяльності військових формувань та правоохоронних органів. Кінологічні підрозділи Національної гвардії України (далі - НГУ) стали важливим елементом системи забезпечення державної безпеки, демонструючи унікальні можливості у вирішенні завдань, які інколи неможливо ефективно виконати іншими силами та засобами. Службові собаки володіють природньо-біологічними здібностями, що значно перевищують можливості технічних засобів, що дає можливість успішно застосовувати (використовувати) кінологів з службовими собаками в службово-бойовій діяльності.

Актуальність дослідження обумовлена зростанням тих загроз які постають перед нашою державою в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації.

Функціональне призначення кінологічних підрозділів охоплює декілька важливих напрямів службово-бойової діяльності підрозділами НГУ в системі забезпечення національної безпеки. [1]

Розшукова служба становить основу діяльності кінологічних підрозділів, які застосовуються в пошукових групах з метою виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних груп противника (контр – диверсійна боротьба). Кінологи з розшуковими собаками широко застосовуються в розшукових нарядах з метою розшуку, переслідування та затримання злочинців, посилення варт з конвоювання екстрадиції та охорони підсудних та засуджених, адже правильне застосування службового собаки унеможливорює втечу особи з під варті, а в разі втечі швидке затримання. [3]

У контексті протидії тероризму кінологічні розрахунки демонструють винятковий рівень ефективності при взаємодії з Національною поліцією та Службою безпеки України, кінологи з службовими собаками застосовуються для

обстеження транспортних вузлів, аеропортів, залізничних станцій та місць масового перебування громадян, з метою виявлення вибухонебезпечних предметів. Біологічні можливості службових собак дозволяють виявляти мінімальні концентрації вибухових речовин, що є недосяжним для більшості технічних засобів детекції навіть за значно вищої вартості їх експлуатації. [3]

Неможливо переоцінити застосування кінологів з службовими собаками з пошуку вибухових речовин, мін та вибухових пристроїв, зброї та набоїв, в Україні в період дії правового режиму воєнного стану. За статистикою МВС України тільки за 2024 рік зареєстровано 12961 злочин з використанням вибухівки, зброї та боєприпасів і така сумна статистика постійно зростає. З метою виявлення незаконного обігу вибухівки, зброї та боєприпасів, кінологічні розрахунки залучаються до виконання завдань в складі Сил оборони України на блокпостах, як і в областях які межують з зоною бойових дій так і по всій території нашої держави. Статистичні дані свідчать про високу результативність використання службових собак у цій сфері, що значно перевищує показники застосування технічних засобів та візуального огляду. [4]

Розмінування території це ще один виклик Національній безпеці, на середину 2025 року, близько 137-139 тис., км² території України, а це становить (23-24%) загальної площі залишаються потенційно замінованими, що становить величезну площу, яка перевищує територію таких країн, як Греція чи Німеччина. Україна є однією з найбільш замінованих країн світу, і цей факт призводить до значних економічних збитків, гуманітарних криз та загибелі цивільного населення. Кінологічні розрахунки з собаками з пошуку мін та вибухових пристроїв в підрозділах НГУ, Збройних сил України, Державної прикордонної служби України, Національної поліції та Державної служби з надзвичайних ситуацій України широко застосовуються до оперативного та гуманітарного розмінування на території нашої держави.

Охоронна функція кінологічних підрозділів НГУ, реалізується через використання вартових собак для посилення системи охорони особливо важливих державних об'єктів, включаючи військові арсенали, енергетичні об'єкти, склади матеріальних цінностей та інші об'єкти критичної інфраструктури. Присутність службових собак створює додатковий рівень безпеки завдяки здатності службових тварин реагувати на потенційні загрози значно швидше за людину та виявляти порушників на значній відстані від охороняемого об'єкта. Психологічний ефект присутності службових собак також відіграє суттєву роль у превентивному запобіганні правопорушенням.

Необхідною та важливою складовою для ефективного застосування кінологів з службовими собаками в службово-бойовій діяльності є професійна підготовка, що включає багатокомпонентну освітню програму, яка поєднує теоретичне навчання провідників - кінологів та інтенсивна практична підготовка собак відповідно до своєї спеціалізації такі як : розшукові, розшукові з пошуку зброї та набоїв, розшукові з пошуку вибухових речовин та мінновибухових пристроїв, та вартові собаки, підготовка проводиться у кінологічних навчальних центрах. Теоретичний блок охоплює вивчення анатоми-фізіологічних

особливостей собак, основ зоопсихології, етології, методів дресирування, ветеринарії та правових аспектів застосування (використання) службових собак. Практична складова передбачає безпосередню роботу військовослужбовців зі службовими собаками під керівництвом досвідчених інструкторів-кінологів, що дозволяє формувати необхідні навички загального та спеціального курсу дресирування що в подальшому інтегруються в різних умовах службової діяльності. [5]

На ряду з позитивною тенденцією розвитку кінології є ряд проблемних актуальних питань. Основні з них: відсутня належна взаємодія та координація дій серед кінологічних підрозділів Сил оборони України, з питань спільних навчань, тренувань, обмін досвідом, висвітлення проблемних питань та пошук шляхів їх вирішення. Впровадження міжнародного досвіду в цій сфері діяльності. Координація дій кінологічних підрозділів військових формувань та правоохоронних органів, щодо спільного практичного застосування при виникненні зовнішніх та внутрішніх загроз та ризиків державній безпеці.

Міжнародне співробітництво у кінологічній сфері реалізується через участь українських фахівців у програмах обміну досвідом з правоохоронними структурами країн-партнерів, зокрема держав-членів НАТО та Європейського Союзу. Участь у міжнародних змаганнях кінологів, конференціях та спільних навчаннях дозволяє впроваджувати передові методики підготовки службових собак, знайомитися з інноваційними технологіями дресирування та підвищувати професійний рівень українських фахівців до міжнародних стандартів.

Сучасні виклики державній безпеці вимагають постійної адаптації кінологічних підрозділів НГУ до нових умов діяльності та розширення їх функціональних можливостей. Перспективним напрямком є підготовка та використання кінологічних розрахунків в складі Сил оборони України в зоні бойових дій по оперативному розмінуванню території, пошуку диверсійно – розвідувальних груп противника, використанню на блокпостах з метою виявлення незаконного обігу вибухових речовин, зброї та боєприпасів. Також актуальною є підготовка кінологічних розрахунків для пошуку людей під завалами після обстрілів та надзвичайних ситуацій, що розширює можливості застосування службових собак у гуманітарній сфері.

Кінологічні підрозділи НГУ виконують важливу роль у системі забезпечення державної безпеки, володіючи унікальними можливостями для вирішення специфічних завдань безпекового характеру.

Перспективи розвитку кінологічних підрозділів пов'язані з розширенням спеціалізацій, вдосконалення системи підготовки кадрів, покращенням матеріально-технічної бази та впровадженням інноваційних методик дресирування. Постійна адаптація до нових безпекових викликів та інтеграція міжнародного досвіду забезпечать подальше зміцнення ролі кінологічної служби НГУ в системі державної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 р. № 876-VII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2014. – № 17. – Ст. 594.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. № 389-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2015. – № 28. – Ст. 250.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації службової кінології в Національній гвардії України» від 5 серпня 2014 р. № 772
4. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України «Про затвердження Інструкції з організації несення служби на блокпостах під час дії правового режиму воєнного стану» від 31 грудня 2022 р. № 334
5. Наказ Командувача Національної гвардії України «Програма підготовки та тренувань службових собак у Національній гвардії України» від 25 лютого 2016 р. № 116